РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. Дж., четвер 18-го січня 1917. Ч. 7. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Thursday, January 18, 1917. No. 7.

АВТОНОМІЯ ГАЛИЧИНИ ВІДЛОЖЕНА.

Ґалац під огнем гармат. -- Тяжкі втрати Москалів коло Фундені.

НІМЕЦЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ ФАЛЬКЕНГАЙН ПРИБУВ ПІДВОДНОЮ ЛОДКОЮ ДО ГРЕЦІЇ.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КНЯЗЬ АОСТА МАЄ БУТИ ПОКЛИКАНИЙ НА ПРЕСТОЛ В ГРЕЦІЇ.

СПРАВА АВТОНОМІЇ ГАЛИЧИНИ ВІДЛОЖЕНА.

ЛОНДОН, 16. січня. — **Телеграма з Відня доносить, що президент австрійського кабінету, гр. Клям-Мартініц, зложив заяву, що з причини трудностий, получених з питанєм про Галичину, полагодженє сеї справи буде відложене на пізнійше.**

Президент сказав, що його старанєм буде найперше полагодити справу Польського Королівства.

У віденських політичних кругах панує гадка, — як доносить дальше телєграма — що того рода рішенє президента було спричинене обавою, що він був би приневолений подати ся до димісії, коли би був робив дальші стараня в цїли насильного переведеня сего нового режіму.

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

ҐАРМАТИ СОЮЗНИХ ВІЙСК ОСТРІЛЮЮТЬ ҐАЛАЦ.

БЕРЛІН, 15. січня. — **Артилєрія армії, яка находить ся в Добруджі під командою болгарського ґен. Незерова, розпочала острілювати з правого берега Дунаю румунську кріпость Ґалац. Союзні гармати взяли під огонь в першій мірі військові укріпленя, зелізничу стацію, міст та пристань сьв. Ґеорґія.**

Зі здобутєм укріпленої місцевости Вадені очищено зовсїм полудневий берег Серету з Москалів. Союзні війска заняли тепер становища над самим Серетом і приготовляють ся до переправи на другий берег ріки.

В Карпатах союзні війска посувають ся поволи дальше наперед помимо сильного опору неприятеля і помимо лихої погоди.

Урядовий звіт німецького ґенерального штабу доносить:

„**АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: Між устєм ріки Бужев (до Серету) а Дунаєм здобули союзні війска Вадені, останну місцевість, яка на полудне від ріки Серету находила ся ще в руках Москалів.**

„**Турецькі війска відбили на захід від Вадені всі поновні напади російських війск.**

„**На правім березї Дунаю (в Добруджі) болгарська артилерія почала острілювати пристань св. Ґеорґія (пристань Ґалацу), форти ґалацької кріпости, зелізничу стацію і зелізничий міст. Також взято під огонь площу зі шопами для лїтаків.**

„**АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА:** Сильнійші віддїли російських і румунських війск почали на північ від долини Сузіти наступ на наші нові становища, здобуті в попередних днях від неприятеля.

„Між ріками Касіна і Сузіта, в околиці Фундені, всі напади неприятеля відбито.

„**АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА:** На східнім фронтї в Галичині, Волини і на півночи панує цілковитий спокій. Вчерашного дня боєвий фронт залягала густа мрака і спинювала всякі воєнні операції".

РОСІЙСЬКИЙ РАПОРТ.

ПЕТРОГРАД, 15. січня. — Російський урядовий звіт звучить:

„Румунські війска перевели наступ на неприятельські становища над рікою Касіну і прогнали неприятеля о одну верству назад. Дальше на полудне союзні війска відбили напад неприятеля, змушуючи його до відвороту на просторі двох верств.

„**В околиці Вадені (10 верств на полудневий захід від Ґалацу) неприятель в силї одного полку перевів сильний наступ. Наші війска були приневолені уступити в напрямі на північ.**

„В околиці Тогузлї (12 верств на північний схід від Фокшані) неприятель по довшім бомбардованю гарматами перевів кілька сильних наступів на наші становища, але їх відбито з тяжкими втратами.

„**На північнім фронтї панує спокій**".

МОСКАЛЇ ЗДОБУЛИ 100.000 ФЛЯШОК ГОРІВКИ.

ПЕТРОГРАД, 15. січня. — Півурядове донесенє з північного боєвого фронту доносить, що в битві на полудневий захід від Риґи російські війска віднесли дуже значні успіхи, проломлюючи в кількох місцях боєву лінію неприятеля. Виравді з причини непогоди годї було належито використати побіду, але осягнені успіхи становлять добру підставу до поновних наступів. **Яко доказ великих успіхів подають вісти здобутє російськими війсками 50 машинових крісів, 30 гармат і 100.000 фляшок горівки.**

ТЯЖКІ ВТРАТИ МОСКАЛЇВ ПІД ФУНДЕНІ.

БЕРЛІН, 16. січня. — **По обох сторонах місцевости Фундені російські війска робили великі зусиля, щоби здержати дальший наступ союзних війск і перевели в тій цїли сильний протинапад.**

Огонь німецьких гармат знищив наступаючі маси російських війск, спричинюючи їм дуже тяжкі втрати.

В Карпатах відбито протинапад неприятеля, причім полонено 200 Румунів.

Урядовий німецький звіт звучить:

„**АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: По довшім бомбардованю російські війска розпочали наступ в масових формаціях на наші становища по обох сторонах місцевости Фундені. Напад Москалів зломано. Над вечером Москалї відновили наступ, але лише кілька сильно проріджених відділів зблизило ся до наших становищ. Тут привитано їх густим градом куль з карабінів і машинових крісів. Втрати неприятеля дуже тяжкі.**

„**АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА:** Наступ Москалів між долиною ріки Касіни і Сузіти був знова безуспішний. В однім місци вдало ся румунським війскам вдерти ся в наші окопи. **Але відси їх сейчас прогнано і взято в полон двох офіцирів і 200 жовнїрів.**

НІМЦЇ ПЕРЕНОСЯТЬ СВОЇ ВІЙСКА З РУМУНІЇ НА ИНШИЙ БОЄВИЙ ФРОНТ.

ПЕТРОГРАД, 15. січня. — **Останні вісти з терену війни в Румунії доносять, що на полудневім боєвім фронтї війска неприятеля складають ся тепер головно з війск турецьких і болгарських.** Головні сили німецькі зістали правдоподібно перенесені на инший боєвий фронт, або вони відпочивають, щоби, скоро лише догідна пора на те позволить, розпочати новий наступ. Великі снїги і морози, які панують на цїлім західнім російськім теренї війни, почавши від Риґи аж до устя Дунаю, не позволяють на переведенє воєнних операцій на більші розміри, але є обмежені лише до зовсїм льокальних боїв.

—o—

ЯК ЗВИДЖУВАВ ЦАР ВІЙСКОВІ ШПИТАЛЇ В КИЄВІ.

Американець Л. Е. Мілєр, котрий недавно повернув з подорожи по державах, які беруть участь у війнї, описує в останнім числї маґазину „Мілер'с Вікли" цікаві спомини, які відносять ся до гостини російського царя у військових шпиталях в Києві.

„Загальний Військовий Шпиталь" в Києві є се головний шпиталь, в якім сортуєть ся всїх ранених, котрі прибувають з галицького і румунського терену війни. Сей шпиталь є також головною підставою дїяльности тов. Російського Червоного Хреста.

„Події, про які я тут оповідаю, — пише Мілєр — зібрав я на підставі зізнань російських полонених в Австрії і лїкарів, які сповняють свою службу в Російськім Червонім Хрестї. Їх імен під теперішну пору зі звісних причин виявити не можу, але по війнї оголошу всї урядові документи, які находять ся в моїх руках.

„**Коли повідомлено заряд „Загального Військового Шпиталю", що цар має намір звидїти сю інституцію, він видав сейчас приказ усунути всїх ранених жовнїрів-Жидів з тих кімнат, які були призначені для звиджуваня царем.**

„**Наочні сьвідки оповідають, що викидуванє з кімнат ранених Жидів представляло найстрашнїйшу сцену, яку вони у своїм житю бачили. Жовнїрів-Жидів, між ними калїк без рук, без ніг, слїпих, сильно покалїчених і хорих на ріжні нервові недуги, витягано з лїжок і викидано до ріжних закамарків, щоби їх не могло доглянути око царя.**

„Цар опустив шпиталь вповні вдоволений з того, що видів. З тої нагоди цар вручив командантови міста 10.000 рублїв, щоби їх розділив поміж убогих, але адютант царя поінформував команданта, що бажанєм царя є, аби жертвовані ними гроші були розділені лише поміж православних".

ВІЙНА НА БАЛКАНІ:

ҐЕНЕРАЛ ФАЛЬКЕНГАЙН В ГРЕЦІЇ.

ЛОНДОН, 16. січня. — **Ґенерал Фалькенгайн, як доносять телєграми з головної французької кватири в Солуни, находить ся під теперішну пору в Греції.**

Ґен. Фалькенгайн, бувший шеф німецького ґенерального штабу, був підчас наступу на Румунію командантом девятої армії союзних війск. Однак від якогось часу німецькі урядові звіти з румунського терену війни не згадують вже імени ґен. Фалькенгайна.

Як се доносять останні телєграми зі Солуня, ґен. Фалькенгайн переїхав підводною лодкою з болгарської пристани Дедеаґач або Кавалї через Еґейське море і висїв на побережу Греції, відки удав ся до міста Ляріси.

Ляріса лежить в грецькій провінції Тесалії, яка граничить з грецькою частию Македонії — отже позаду теперішної боєвої лінії війск аліянтів в Македонії.

В Лярісї побудувано сильну стацію для бездротного телєграфу, щоби в сей спосіб удержати получене між Грецією а центральними державами в цїли спільного порозуміня.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КНЯЗЬ МАЄ БУТИ ПОКЛИКАНИЙ НА ПРЕСТОЛ В ГРЕЦІЇ.

ЛОНДОН, 16. січня. — **З Риму доносять, що на останній нарадї представителів держав аліянтів ухвалено скинути з грецького престола короля Констаитина, шваґра німецького цїсаря Вільгельма, а на його місце покликати італійського князя Аосту, свояка короля Італії.**

На переведенє такої зміни згодила ся партія бувшого грецького президента, Веніцельоса, яка не будучи вдоволеною зі становища теперішного грецького короля, оголосила в Македонії независиме правительство грецьке, котре аліянти узнали за правно істнуюче.

Підчас теперішної війни князь Аоста показав ся спосібним ґенералом. Будучи командантом одної з головної італійських армій, князь Аоста перевів успішну кампанію над рікою Ізонцо, здобуваючи Ґорицію і височину Карсо.

Князь Аоста числить 52 літ. Належить до найбогатших князів в Італії; велика часть його маєтків складала ся з посілостий в Бельґії, головно копалень уґля і земельних дібр, які приносили князеви річно около 300.000 долярів чистого доходу. Сї маєтки находять ся під теперішну пору в руках німецьких війск.

ГОЛОВНОЮ ЗАДАЧЕЮ АЛЇЯНТІВ Є ПЕРЕРВАТИ ПОЛУЧЕНЄ ЦЕНТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ З ТУРЕЧЧИНОЮ.

ЛОНДОН, 16. січня. — **У військових кругах в державах аліянтів панує гадка, що першою і найважнїйшою задачею їх воєнних операцій повинно бути перерванє зелїзничого шляху, який лучить центральні держави з Туреччиною, то є наступ на Болгарію.**

Розходить ся головно о те, щоби відтяти довіз живности і жовнїрів з Малої Азії до центральних держав. **Азійська Туреччина є тепер одним з найбільших шпихлірів збіжа для центральних держав.** В часї війни Німцї незвичайно високо розвинули в Туреччинї управу землї, яка достарчає їм величезні запаси поживи. **Крім того в Туреччинї під наглядом німецьких офіцирів вправляєть ся 2,000.000 рекрутів, які з весною скріплять ряди армії своїх союзників.**

НА МОРИ:

„ДАЙТШЛЯНД" ЗНОВА В ДОРОЗЇ ДО АМЕРИКИ.

КОПЕНГАҐЕН, 16. січня. — **Німецький підводний корабель „Дайтшлянд" відплив вчера з пристани Бремен і розпочав свою трету подорож до Америки. Правдоподібно його цїлию буде тим разом Ню Йорк.**

ПІДВОДНИЙ КОРАБЕЛЬ „БРЕМЕН" НЕ ЗАТОПЛЕНИЙ.

КОПЕНГАҐЕН, 16. січня. — **Підводний корабель „Бремен", про якого затопленє телєграми вже нераз доносили, находить ся в пристани.**

„Бремен" сповняв службу матерного корабля при фльоті воєнних підводних лодок на Середземнім і Балтійськім мори, довозячи для них опал і торпеди.

ПІДВОДНА ЛОДКА „35" ЗАТОПИЛА 50 КОРАБЛЇВ І ПРИВЕЗЛА 4 ПОЛОНЕНИХ КАПІТАНІВ.

ЛОНДОН, 16. січня. — **З Амстердаму доносять, що в останних днях німецька підводна лодка „35" повернула з виправи до німецької пристани, маючи на своїм покладї 4 полонених капітанів, командантів затоплених нею кораблів. Командантом сеї лодки є капітан Арнольд.**

Тасама лодка в місяци червни відбула подорож до Картаґени (в Еспанії) з листом німецького цїсаря до короля еспанського. При тій нагоді, як се доносили урядові звіти німецькі, **ся підводна лодка затопила 50 кораблів, а між ними і великий французький корабель „Провіденс".**

В НІМЕЧЧИНІ:

НІМЕЦЬКА „ЦИВІЛЬНА АРМІЯ" ПЕРЕВИСШИТЬ СПОДІВАНЕ ЧИСЛО 3,000.000.

БЕРЛІН, 16. січня. — **Шеф німецької „цивільної армії", др. Курт Зорґе, подає у своїм звіті, що так богато добровольців зголосило ся до неї, що не зайде потреба робити ужитку з примусу, застереженого дотичним законом.**

Хоч обчисленя ще не покінчені, то число людий, які добровільно зголосили ся, перейде сподіване число 3,000.000.

Закон про примусову службу мав на цїли заступити цивільними людьми, які не належать до військової служби, тих людий, котрі тепер сповняють військову службу дома (в ґарнїзонах, таборах полонених, при пильнованю мостів і т. п.) або працюють по фабриках. В сей спосіб сї люди будуть могли відійти на боєвий фронт.

Між зголошеними добровольцями є велике число женщин і шкільної молодіжи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States:	**В Злучених Державах:**
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяцї $1.00
In Jersey City and to foreign countries:	**В місті Jersey City і за границю:**
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяцї $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: **SVOBODA**
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 428 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS — MEMBERSHIP LABEL

За всї оголошення поміщувані в „Свободї" редакция не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

З біжучої хвилї.

Професор М. Дж. Бони розпочав в нюйорській часописи „Івнінґ Мейл" серію статий про цїли воюючих держав у теперішній війнї. В першім артикулї сеї серії професор Бони між иншим говорить:

Від Балтійського аж до Чорного моря лежить широка полоса закріпощених народів, котрих самостійність пригнітила Росія. Росія старає ся викорінити у себе Німців, Литовців, Поляків, Жидів і Українців. Походженем і культурними ідеями сї народи належать до Заходу. Полїтично вони є передним колесом величезного російського валу.

Той вал однак є нинї сильно ушкоджений. Колиж він пійде ще раз в рух, тодї буде вже зовсїм розторощений.

Більшість тих народів є вже нинї поза німецьким фронтом. Вони вже не вернуть ся до Росії, бо з них будуть утворені окремі держави, з окремими для них самоуправами.

Нюйорська часопись „Трібюн" помістила розмову свого кореспондента із С. Гюзом, бувшим канадійським мінїстром війни. В розмові з кореспондентом Гюз сказав:

Що? Мир? Канада не бореть ся за мир. Канада бореть ся за людську свободу, і ми будемо воювати доти, доки ся свобода не буде забезпечена.

Сї слова підхопив „Ню Йорк Амерікан" і у відповідь Гюзови написав таке:

Брехня!

За чию свободу?

Бельґії?

Але Нїмцї є готові опустити Бельґію і заплатити їй відшкодоване.

Крім Бельґії, Нїмцї мають воєнні здобутки в Румунії і Сербії. Румунський нарід нїколи не мав свободи в повнім її значіню. І Сербія є далека від демократизму. Але Нїмеччина є готова уступити ся з обох тих країв.

Народами Европи, які є найбільше гнетені тиранією аліянтів, є: Ірляндцї, Фінляндцї, **Українцї,** польські Жиди, Литовцї і Лотиші.

Чи пан Сем Гюз хоче вірити, що Канада бореть ся за їх свободу?

Убийство Распутіна дає полїтикам основу до витяганя ріжних конклюзий. Полїтичні круги Росії уважають, що Распутін упав жертвою анґлїйської дипльоматії. Знова анґлїйські часописи впевняють, що смерть Распутіна є спричинена любовною аферою, однак російські часописи принимають сї запевнюваня з насьмішкою. Яко доказ, що Распутін упав жертвою полїтичної руки, є хоч би й се, що власти відібрали слїдство з рук звичайної полїциї і передали його охранї (тайній полїтичній полїциї).

Московське „Русское Слово" пише, що убийником Распутіна є провідник чорносотенців і думський посол Пуришкевич. Ся часопись запевняє також, що в тім убийстві брав участь зять Распутіна. Підозрінє паде й на секретарку Распутіна, Акулину Нїшну, яка кілька днів перед убийством Распутіна була щезла і повернула аж по виконаню атентату.

„Русскія Вѣдомости" кажуть вірити, що головним виновником смерти Распутіна є анґлїйський амбасадор. В його канцелярії уплановано заговір на Распутіна.

Чи дійсно воюючі держави борють ся за висвободженє народів?

Отсе питанє мимоволї приходить на гадку, коли читаєть ся ноти про мирові условя воюючих держав.

В останній нотї Анґлїя і її союзники поставили справу освободженя поневолених народів яко одну з головних точок своїх домагань. Чи дійсно воюючим державам залежить на висвободженю поневолених народів? На се питанє є лише одна відповідь: *нї*. *Анї одна держава*, яка бере участь у нинїшній великій війнї, не має на цїли освободжуваня поневолених народів, але має на цїли свої власні інтереси. А коли котра держава і підносить такий клич, то сього вона не робить по щирости, але з чистого вирахуваня, а то тому, щоби закрити свої властиві цїли війни, а прикрасити їх на зверх якимись висшими ідеями.

Коли один або другий поневолений нарід одержить дійсно після війни свободу і незвисимість, то не тому, що воюючі держави о се бороли ся, але тому, що наданє свободи одному чи другому народови лежало в інтересї сеї держави, котра віднесла побіду. Таке діяло ся в минувшинї, таке станеть ся і по сїй війнї.

На доказ того може послужити подія, яка мала місце в остатних часах, а іменно по другій війнї балканській. На мировій конференції в Букарештї (1912 р.) ухвалено утворенє самостійної держави альбанської. З яких причин? Чи може ведено війну в цїли освободженя Альбанії? Нї. Основанє независимої альбанської держави ухвалено лише тому, бо се лежало в інтересї сусїдних держав, хоч кожда з них була би радо загорнула її під свою власть.

На сїм початку війни жадна воююча сторона не згадувала про висвободженє якихось поневолених народів. А навіть противно, центральні держави заявили виразно устами нїмецького канцлєра, що вони борють ся о забезпеченє границь своїх держав. Чи під забезпеченєм границь центральні держави мали на гадцї загорненє під свою власть сусїдних земель, чи утворенє зі здобутих земель самостійних держав, се є річ меньшої ваги.

Анґлїя заговорила перший раз про освободженє поневоленого народу і забезпеченє меньшої держави доперва тодї, коли нїмецькі війска заняли Бельґію. Коли в рік опісля союзні війска заняли цїлу Сербію, Чорногору і майже цїлу Альбанію, то Анґлїя піднесла знова клич, що вона бореть ся за свободу поневолених народів і малих держав.

У відповіди на мирову ноту президента Вілсона Анґлїя, Росія, Франция і прочі їх союзники поставили яко головне домаганє освободженє всїх народів, які входять у склад будьто центральних держав, будьто їх союзників. В сїй нотї говорить ся про освободженє Італійців, Сербів, Румунів, Чехів, Словаків і Вірменів. Дальше говорить ся про ласку царя для Поляків. Про Українців і згадки нема; Українців уважає Росія за зовсїм природний додаток до своїх „освободительних" мрій.

Одначе ті держави, проголошуючи ідею свободи і независимости поневолених народів, забули про ті народи, які стогнуть у їх власнім ярмі. До тих держав належать передівсїм Росія й Анґлїя. *Щоби мати право проголошувати такі високі ідеї, треба найперше обмити свої власні руки з крови, яка ще навіть не мала часу присохнути.*

І чиж се не сьміх і не глум, коли Росія підписує нинї ноту про освободженє народів зпід чужого ярма, коли Росія, ся найстрашнїйша „тюрма народів", *підносить нинї клич свободи і независимости поневолених народів*, підчас коли десятки народів сотками лїт стогнуть під її власним ярмом?! Яку свободу несе Росія тим народам, котрі вона своїми кровавими руками хоче визволяти зпід чужого ярма? Яку свободу дала вона свому власному народови? Яку свободу дала Росія тим народам, котрі вже давно „визволила" зпід чужого ярма?

Тоїсамої хвилї, коли цар підписував указ про свободу для поневолених народів, тоїсамої хвилї підписував другий указ на поневоленє свого власного народу, проганяючи з державної ради і кабінету всїх тих, що стояли на перешкодї роботї чорної сотнї.

А який же вигляд на будуче? Нагайка, Сибір, тюрма, шибениця — отсе визвольні орудя державної Росії!

Чи жаданя аліянтів є оправдані?

Джан В. Борджес*), емеритований професор полїтичних наук в університетї Колюмбія, написав в часописи „Ню Йорк Амерікан" (з 15. сїчня б. р.) замітну статю, яку ми подаємо ось-тут в цїлости для наших читачів.

Коли було щонебудь потрібне, — говорить професор Борджес — аби доказати мудрість ориґінального нїмецького предложеня, в якім говорило ся, щоби довірені відпоручники воюючих народів зібрали ся на нараду і запропонували один другому, лице в лице, мирові условя і обговорювали їх доти, доки би не прийшло до згоди, то безперечно відповіди британського правительства і його союзників на нїмецьку ноту і на ноту президента Вілсона є тут найлїпшим доказом.

Нїмецьке правительство очевидно предвиділо і старало ся випередити те, що, поммо його волї, мало місце, іменно безужиточну і шкідливу кампанію взаїмних обжалувань в публичній пресї. Через цїлих моїх 50 лїт читаня, студійованя і толкованя дипльоматичних актів я рідко коли стрічав ся з чимось, що видавалоб ся менї більше дитинне ніж ті відповіди.

Нїмеччина запропонувала нараду, а її вороги вскочили на місце і обжалованого і судиї, і видали палений напад слів, малощо віддалених від словаря звичайної лайки.

Становище Росії і Британії.

Той, хто знає щонебудь з всесьвітної історії, буде думати, що Велика Британія і Росія повинні би бути останними державами під сонцем, які могли би піддати гадку отвореня контової книги про „відшкодованє" і „приверненє". Вони є двома величезними сьвітовими державами, що мають в посїданю майже половину земської суші і всї доступні моря, а побудували сї свої величезні держави на руїнах малих народів, котрі вони безсердечно розторощили під зелїзною пятою деспотизму, такого жорстокого і безмилосерного, який лише був колинебудь знаний сьвітови.

Воєнні рухи осередних держав у Бельґії і в Сербії та Чорногорі не є навіть краплею у відрі води в порівнаню з вчинками Великої Британії і Росії підчас останних двох і пів століть їх сьвітової заборчої полїтики.

Коли має ся отворити контову книгу „відшкодованя" і „приверненя", то як далеко маємо іти в поправлюваню рахунків? Чому має бути задержанє з днем 1. серпня 1914 року? **Чому ми не маємо завернути ся до 1618 року, коли то нїмецька імперія занимала цїлу середущу Европу, від Північного моря аж до Середземного, включно з Голяндією, Швайцарією, з цїлою Льотаринґією й Альзацією і з італїйською територією; коли Польща була независима, а таксамо Україна і Грузія, а Фінляндія була частиною Швеції, і коли Британія була лише Анґлїєю (без своїх теперішних посїлостий)?** Хто може замкнути сю контову книгу „відшкодованя" і „приверненя", як її вже раз отворить ся?

Условя аліянтів означають безконечну війну.

Обстоюванє таких неможливих до здійсненя умов в цїли осягненя мира означає війну на завсїди. Такі жаданя мусить відкинути кождий здоровий розум яко привиди задурманених війною мозків.

З другого боку „запорук" на будучність бажають і домагають ся всї партії: воюючі і невтральні. Але запорук проти чого?

Після розумного, безсторонного обсерватора европейський континент вимагає передівсїм сталої запоруки проти русифікациї середущої Европи. Нїмецька військова сила хоронила середущу і західну Европу перед тою страшною долею від 1872 року.

Се є найбільше значінє так званого нїмецького й пруського мілїтаризму; а колиб його знищило ся нинї, він мусїв би бути відбудований завтра, щоби вирятувати европейську цивілїзацію від азійського варваризму московської держави. Є тільки одна инша альтернатива, а іменно **приверненє до житя незалежної Фінляндії, незалежної Литви, незалежної України і незалежної Грузії, які піддержувала би середуща й західна Европа, перед посуванєм на захід московського деспотизму.** Тодї Нїмеччина й Европа можуть зменьшити свої військові заведеня, але не скорше.

Що більше: після розумного й безсторонного обсерватора сьвіт жадає непохитної запоруки проти дальшого розширюваня велико-британського панованя на морях і кольоніяльної сили. Велика Британія гнобить нинї міжнародну торговлю і сьвітові звязи, а кожде дальше побільшенє її сили, яко вислїд теперішної війни, зробить се нестерпним і буде зародком вічної війни.

„Скозаченє" Европи.

В порівнаню з тими европейськими і сьвітовими конечностями, ґаранції проти того, що осередні держави зроблять або зможуть зробити, загрожуючи будучий мир і добробут Европи і сьвіта, є зовсїм маловажними вимогами. А однак на сї власне маловажні справи покликують ся Велика Британія і її союзники в своїх жаданях за ґаранціями будучого мира.

В дійсности жаданя і ґаранції, які Велика Британія і її союзники ставлять і яких домагають ся, готові, на случай їх довершеня, зовсїм „скозачити" Европу, як предсказав Наполеон, а „збритійщити" решту сьвіта.

Очевидно, що анї воюючі вороги Великої Британії і Росії, анї невтральні держави не можуть брати під розвагу таких недорічних мирових умов. Не можна навіть припускати, що дотичні держави, пропонуючи ті умови, думали, що вони можуть бути приняті. Їх виміркувано і мабуть призначено на те, щоби ухилити мир і продовжати війну в безконечність.

З того всього видно ясно, що одинокою надією на скорий мир є збори довірених відпоручників воюючих держав на спільну нараду, де особистачність глубокоумних людий може зм'якшити ненависть, зроджену через брак зносин і непорозуміня, і де переведена в живі очи дискусія й паради повинні заступити місце взаїмних докорів у публичній пресї.

Воно не конче треба, і нїмецьке правительство сього не пропонувало, стримувати оружну розправу армій, але се повинно ся зробити в тій цїли, щоби — побіч гуку гармат — послухати і голосу розуму, в тій надії, що сей голос приневолить гармати до мовчанки.

Невтральні держави повинні наставати на те, щоби воюючі станули на сей шлях. **Я не симпатизую з таким поглядом і не маю зрозуміня для такого погляду, що невтральний чоловік невластиво втручаєть ся між воюючі держави, коли він взиває їх, аби відкликали ся зі своїми непорозумінями з поля бою на поле суду.** Се його обовязок супроти цивілїзациї так робити і то робити безнастанно і напираючо, і переперти свої домаганя всякими способами, які є в його силї — словом: станути самому до оружної боротьби.

Забогато людських жертв.

Така інтервенция має особливше значінє тодї, коли одна з воюючих сторін сама пропонує наради замісць дальшої війни, а найбільше тодї, коли є ясне, так як тепер, що які зміни не принеслаб у теперішнім положеню дальша війна, жертви в людях і маєтку будуть занадто великі у відношеню до тих здобутків, які евентуально могла би зискати одна чи друга сторона, або і цїлий сьвіт.

Нота президента Вілсона до воюючих держав не була анї передчасна анї вліѕлива. Він говорив яко головний представитель Злучених Держав Америки, які, яко передуючий невтральний край сьвіта, ведуть, так сказати, місію людяности, що має привести сьвіт назад до мира і до панованя розуму, і які, потерпівши тяжко через вкороченє своїх власних прав і через доймаючі шкоди для своїх власних інтересів, є уповажнені говорити за себе тодї, коли схочуть і скільки схочуть.

Докір президентови Вілсонови, який містить ся у відповіди Великої Британії і її союзників на його ноту, був зовсїм не на місци і він прямо виказує збоченє ума, спричинене війною і жадобою добичі.

Домагаєть ся заказу вивозу.

Є тільки один спосіб, яким можна би послужити ся, а се: нехай правительство Злучених Держав дасть до зрозуміня всїм воюючим державам, що коли вони до означеного часу не приступлять серіозно до мирових переговорів, то вивіз всїх засобів, якого-б вони рода не були, з сього краю до кождої з них буде заказаний, наші горожани будуть остережені, щоби уникали воюючих країв, а їх полишить ся самим собі, нехай зроблять з собою як найскорший конець у такий спосіб, який собі супроти себе винайдуть.

Нема сумніву, — кінчить свою річ проф. Борджес — що терпеливість Америки доходить уже до останних границь через божевілє Европи, і що населенє Злучених Держав буде піддержувати своє правительство льояльно у такім змаганю, що має скоротити завмиранє сьвіта.

*) Професор Джан В. Борджес походить з анґлїйської родини. Через довгі лїта був він доцентом на університетї „Колюмбія" в Ню Йорку, викладаючи публичне право. Перед кількома роками був замінним професором з Нїмеччиною і викладав на університетї в Берлїнї.

ІВАН ФРАНКО.

ДАРЕМНО, ПІСНЕ! ЩЕЗ ТВІЙ ЧАР...

Даремно, пісне! Щез твій чар —
Втишати серця біль!
Пропала яр! Пропала яр!
На душу впала цвіль.

Даремно, пісне! Тихо будь!
Не сип ще мук до мук!
Без тебе туга тисне грудь, —
Та ти в ту-ж путь, та ти в ту-ж путь
Несеш жалібний згук.

Даремний спів! В акордах слів
Не виллю своїх скрут.
Як мовчки я терпів, болїв,
Так мовчки впаду без жалїв
В Нірвани темний кут.

МАТІР ПРИ КОНАЮЧІМ СИНІ.

Зимовий вечер. Маленьке село в околици Львова, як звичайно, все в снїгу, немов нїчого не знає про війну, різню народів і смуток. Але в його хатах є богато таких, що плачуть...

Одна старенька бабуся йде улицею. Час від часу стає і оглядаєть ся кругом себе. Зі страхом входить вона до хати сусїда. Входить і навіть не здоровить нїкого, бо слова вимовити не може. В руцї держить кусник паперу. Сусїдка, інтелїґентна женщина, підходить до бабусї і дивить ся на папір. Се лист. Читає: „Ваш син хоче Вас бачити. Чи можете прибути до нього як найскорше?" Лист підписаний лїкарем Червоного Хреста в Стрию.

— Отжеж, мої любі, — каже сусїдка — нема що робити; треба чимскорше їхати до свого сина.

Старенька мама заплакала.

— За щож я поїду? — каже. — Гроший не маю.

І обі жінки втихли.

— Гроший у мене так богато нема, аби можна дати вам на дорогу — сказала сусїдка. — Але я поїду з вами до Львова і там в заряді Червоного Хреста вистараю ся про всьо потрібне для вас.

Вечером тогосамого дня старенька матір вже була при своїм синї у військовім шпитали в Стрию.

— Мамо! — заголосив конаючий вже син, побачивши свою стареньку матїр. Він підніс ся на ліжку і обняв маму руками.

— Сину, синочку мій любий, моя остання надїє!

Се був її найстарший, найдорозший і вже останний син. У неї було три сини. Два молодші полягли на поли бою підчас лїтної кампанії в 1916 роцї, а отсе вже третий і останний син її сходить зі сьвіта.

По кількох хвилях син помер.

З важким болем в серцї вертала старенька матїр домів. Тепер вона не має нїодного сина. Вона бодай тим вдоволена, що ще останного сина побачила живим і перед його смертию почула солодкі слова з його уст. Отсе остання її радість, а позатим нїчого більше...

ПО НИНІШНІЙ ВІЙНІ ПРИЙДЕ ДРУГА ВІЙНА.

По нинїшній війнї наступить друга війна, але війна господарська: Не буде вона кровава, не будуть падати трупи, але мимо того буде завзята і тяжка.

Німеччина вже приготовляєть ся до такої війни. У Швеції і в инших невтральних краях Европи вона держить своїх агентів, які уважно студіюють господарські, промислові і торговельні відносини дотичного краю. Всї ті досліди, які нинї переводить ся по невтральних державах, мають служити Німеччинї за основу розвязки господарського питаня по війнї. Торговельні агенти, яких Німеччина вислала до невтральних країв, не мають на цїли військово-воєнних дослїдів. Їх цїлию є винайти таке средство, яке могло би зломити англїйську бльокаду. Вони працюють там цїлком независимо від військових властий, однак дістають порученя від нїмецьких амбасад в тім краю. Пізнїйше їх праця пійде рука в руку в одним напрямі з нїмецькими торговельними спілками.

В першій мірі на дневний порядок по війни прийде справа управильненя господарств, які є основою добробуту держави. Рівночасно з сею справою мають ся рішити питанє забезпеченя потреб тих горожан, які в нинїшній війнї, яко жовнїри, обороняють вітчину.

Всїх тих пекучих справ не дасть ся полагодити, не маючи торговельних зносин із заграницею. Се не відносить ся особисто лише до Німеччини. Сї питаня мусить порушити кожда держава, коли їй залежить на дальшім істнованю. Коли держава забереть ся до ремлданя домашного промислу, то рівночасно вона мусить зорґанїзувати собі і заграничний промисл.

Німецькі торговельні палати у Вестфалії (німецька провінция) покликали до житя комісію, яка має занятись ся зорганізованєм заграничної торговлї. Зроблено навіть пляи, аби покликати до житя спеціяльне міністерство торговлї, а всї більші торговельні підприємства мали би мати в нїм своїх представителїв, яко дорадників того міністерства. Вже в 1908 роцї теперішний німецький канцлєр, Бетман-Гольвеґ, бувши тоді міністром внутрішних справ, виготовив був подібний плян, але тодї він не був конечно потрібний. Тепер однак оказала ся конечність і сей плян з деякими змінами переведеть ся в житє.

З торговельної точки погляду кожда невтральна держава має величезну вартість в очах воюючих держав.

Як сказано вже висше, німецькі торговельні аґенти в невтральних державах мають на цїли точно обсервувати кожду нову проява промислового або торговельного житя даної держави. Про кождий найменьший рух на поли торговлї або промислу в невтральних державах Німеччина має точні інформації.

І коли війна скінчить ся, Німеччина буде в посїданю цїлої торговельної лєни, на основі котрої буде відтак заключати торговельні договори.

Так забирасть ся до працї той нарід і та держава, яка хоче і старасть ся жити.

ПРИЗНАНЄ ДЛЯ КАЛЕНДАРА У. Н. СОЮЗА.

Отсим складаю Хвальній Редакції календаря У. Н. Союза на рік 1917-тий признанє за щиру працю, яку Хвальна Редакция вложила при зредаґованю того календаря. В календари У. Н. Союза на 1917 рік є богато поучаючих річий, про котрі кождий чоловік повинен знати. Бажаю Хв. Редакции сил, аби на другий рік календар вийшов ще красше.

Петро Півуш, Седан, Мінн.

РОДИМЦЇ! ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА, БО СЕ ОДИНОКА І НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА ОРГАНЇЗАЦІЯ В АМЕРИЦЇ!

КОЖДИЙ ЧЛЕН У. НАР. СОЮЗА АБО ПЕРЕДПЛАТНИК „СВОБОДИ"

наколи пришле 10 адресів своїх знакомих, до котрих „Свобода" не приходить, а хотїли би „Свободу" читати, отримає ДАРОМ

ГАРНУ КНИЖОЧКУ

Присилайте адреси до:

„SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

КУПУЙТЕ

КАЛЄНДАР

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

на 1917 рік

КАЛЕНДАР МАЄ 240 СТОРІН І КОШТУЄ ВСЬОГО 50 ЦЕНТІВ. — ПОСПІШІТЬ СЯ З ЗАМОВЛЕНЯМИ, БО НАКЛАД НЕВЕЛИКИЙ.

У ТІМ КАЛЕНДАРИ Є 76 РІЖНИХ ІЛЮСТРАЦІЙ, ПОНАЙБІЛЬШЕ З ВОЄННИХ ТЕРЕНІВ У ГАЛИЧИНЇ, БУКОВИНЇ І НА ВОЛИНИ.

Отсе один з многих образків, які є в сїм календари.

Замовленя посилайте на адресу:

„SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЛИС МИКИТА

ДУЖЕ ЦІКАВА КНИЖКА, ПИСАНА ВЕРШОМ, — З німецького переробив Іван Франко. — Ціна 40 центів.

Замовленя і гроші посилайте до:

"SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Народи жадають своїх прав.

4.000 нюйорських Чехів і Словаків, котрі є горожанами Злучених Держав, вислали до президента Вілсона письмо, в якім просять його, аби він причинив ся до увільненя їх вітчини і нації зпід ярма чужих держав.

Арештований у православній церкві в Бруклині.

Бруклинська поліція арештувала якогось Андрія Данцика, родом з Австрії. Данцик минувшої неділі зайшов до православної церкви на Норт 5-тій улици в Брукліні і старав ся там наробити заколоту.

Адмірал Дюї помер.

У вівторок (16. с. м.) помер у Вашінгтоні найвизначнійший американський офіцир маринарки, адмірал Джордж Дюї. Він мав 80 літ житя. Його імя вславило ся підчас американсько-еспанської війни 1898 року. Тоді правительство Злучених Держав віддало йому начальний провід над своєю азійською фльотою. В заливі Маніля, де була укрила ся еспанська фльота, Дюї підступом затопив 11 еспанських воєнних кораблів, а прочі кораблі із залогою піддали ся добровільно. Сим своїм вчинком він допоміг Злученим Державам побити Еспанію. В очах американського народу Дюї умер яко герой і заслужений чоловік.

99 літ криміналу за напад на чорну дівчину.

99 літ криміналу дістав Фред Едвардс, молодий хлопець (білий) в Тексаркана, Арк., за се, що в неморальній цїли напав на чорну дївчину. Вирок проголосив окружний суд в Ашдави, Арк.

Був 40 літ сьвященником і за се дістав лише один доляр.

Джеймс Квінінґ, методиський сьвященик в Ню Йорку, задля своєї старости пішов вже на відпочинок. Тепер він перебуває в Наєґера Фолс, Н. Й. Він каже, що за час свого 40-літного душпастирства одержав всього на всього лише один доляр. „Я не хочу гроший за навертане душі. На своє удержанє я потрафлю собі в инший спосіб заробити" — сказав Д. Квінінґ.

Змучений житєм поповнив самовбийство.

Мартін Генри, 65-літний мущина, листонош в Ню Йорку, поповнив самовбийство, удушуючи себе газом. В полишенім на столі листі він пише, що житє вже надоїло йому і длятого він сам кінчить з ним. М. Генри вже від 30 літ був листоношем і цїлком добре йому поводило ся. Полишив маєток в сумі 300.000 долярів, а однак все нарікав на житє.

На університеті Коломбія основано катедру кримінольоґії.

На університеті Колюмбія, в Ню Йорку, почавши від 8. лютого б. р. пічнуть ся спеціяльні курси кримінольоґії (наука про злочини). Небавом у тім університеті буде оснований відділ пенольоґії (наука про кари і ухилюванє злочинів). Викладати будуть: Томас Мот Осборн, др. Бернард Ґлік, голова психіядричної клініки в Сінґ Сінґ, і др. Е. Стеґ Вайтінґ.

Карають за пльованє в трамваях.

Протягом минувшого тижня в Ню Йорку приарештовано 353 осіб за пльованє в трамваях і публичних будинках. Всї вони мусять ставити ся до розправи. Здоровельний комісар Емерсон заявив, ро як поліція тих урядники департаменту здоровля будуть дуже остро поступати з тими, які переступлять закон, забороняючий плюванє на публичних місцях.

Сінґ Сінґ має 1.138 арештантів річно.

Оголошена публично статистика нюйорського стейтового криміналу Сінґ Сінґ за рік 1916 виказує, що протягом 12 останних місяців до Сінґ Сінґ дістало ся 1.138 осіб.

Щасливі люди.

С. Шен, в Ню Йорку, і його жінка обходили сього тижня потріпне сьвято. Муж обходив 90-літний ювилей своїх уродин, його жінка обходила 85-літний ювилей своїх уродин, а обоє разом обходили 69-літни ювилей свого подружа. С. Шен мав 21 літ, як женив ся, а його жінка 16 літ. Доси вони мимо старого віку чують ся досить здоровими. Коли деякі гості поспитали Шена, що причинило ся до його здоровля, то Шен відповів, що „гнів і сварка убиває більше людий ніж ми можемо собі представити. Ми все обоє вірили, що в згоді і любови найкрасше жити. Після сих правил ми поступали і не завели ся на них".

Любовна трагедія.

В Ню Бронсвік, Н. Дж., в домі під ч. 8½ Кондіт ул., знайдено трупа 23-літної Маргарети Мелех. Під закидом убийства поліція арештувала 24-літного Дж. Колесара. Колесар старав ся о руку Маргарети Мелех, вона однак кілька разів відкинула його пропозицію. Навіть останного вечера (в суботу 13. с. м.) Колесар знова запропонував їй подруже, але Мелех і тоді відмовила ся від подружа. Тоді Колесар витягнув револьвер і двома вистрілами убив її на місци. Після того убийник повернув домів, сказав ґаздини, що убив дівчину і пустив ся в сторону зелізничого моста. Мостовий сторож заборонив йому переходити мостом. Почувши таку відповідь, Колесар витягнув револьвер і стрілив до сторожа два рази. Зараз про се повідомлено поліцію. Полісман Борнс, який саме під ту хвилю сповняв службу недалеко моста, скочив із заду і зловив Колесара. Колесар почав шамотати ся з полісманом і вже вимірив був до нього револьвер, коли нараз упав на-пів притомний на землю від кулі полісманевого револьвера.

НОВИНКИ.

Поновний засуд Лїбкнехта.

Провідник меньшости німецких соціялістів, др. Карло Лїбкнехт, зістав засуджений поновно на 4½ року тяжкої вязниці. Рівночасно вичлючено його з членів адвокатської палати. В минувшім році воєнний суд в Берліні засудив був Лїбкнехта на 4 роки криміналу. Лїбкнехт апелював до цісарського військового трибуналу, але сей апеляцію Лїбкнехта відкинув. Разом отже Лїбкнехт зістав покараний 8½-літною вязницею.

Доходи Австрії із зелізниць.

Річна статистика дирекції зелізниць в Австрії виказує, що протягом минувшого року австрійське правительство мало 300,-000.000 корон чистого доходу із зелізниць. В 1915 році чистий дохід виносив 210,-000.000 корон.

Пята воєнна пожичка Угорщини.

Пята воєнна пожичка Угорщини виносить 2 міліярди 300 міліонів корон. Се є найбільша пожичка від початку війни. Перша угорська воєнна пожичка виносила 1.175,000.000 корон, друга 1.132,000.000 К., третя 1.970,000.000 корон, а четверта 2.000,000.000 корон. Загально від початку війни Угорщина затягнула 8,577,000.000 корон на воєнні цїли.

Безробіте в Англії по війні.

Із покінченєм війни 6 до 8 міліонів урядників в державній службі стратять занятє. Сей стан наступить правдоподібно 2 місяці по заключеню мира. — Так доносить телеграма з Лондону, датована 13. січня б. р.

Каліки вертають до Канади.

4.000 цїлком нездібних до військової служби канадійських жовнірів повернули з Англії до Канади. Ними мають заопікувати ся канадійські військові власти.

Будова нової зелізниці на Сибірі.

З Владивостока (Азія) доносить, що російське правительство вже має в посіданю пляни будови нової сибірської зелізниці, яка буде курсувати між Омском і полудневою Сибірію. Будову поручено одній російській фірмі в Петрограді. Однак задля недостачі потрібних матеріялів будови не можна сейчас розпочати.

Фридрих Великий про російську небезпеку.

Ще 5. марта 1769 року пруський король Фридрих Великий писав до свого брата таке: „Росія є страшною силою, перед котрою Европа буде дрожати цїлих 50 літ. Австрія буде колись гірко нарікати, що вона своєю фальшивою політикою наклика російський нарід до себе і вчить його воєнного ремесла. Тут нема ніякого виходу, як лише з часом сотворити союз сильних держав, настроєних ворожо проти Росії" — Нині його пророцтва здійснили ся.

ЗАЗИВ ДО УКРАЇНЦІВ В ЕЛІЗАБЕТ І ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ.

Отсим просить ся всі українські Товариства і Братства, щоби вислали своїх делеґатів (двох або трох) до ґалї Шевчука, 83 Левінґстон Стр., Елізабетпорт, Н. Дж., де в **пятницю дня 19. с. м., о годині 7.30 вечер, відбудеть ся важна нарада в справі загального народного віча.**

Тимчасовий Комітет.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

За оголошеня поміщені в сїй рубрицї платить ся по 1½ цента за кожде слово за одноразово поміщене, а за дальші поміщеня по 1 цнт. за слово за кождочасне поміщене. — Оголошень женитьби не приймаєсь.

ДИПЛЬОМАТІЯ МАЛИХ ДЕРЖАВ.

Донедавна болгарський посол у Відни заступав інтереси своєї держави також і в Швайцарії. Нині Болгарія має свою власну амбасаду в Берні, в столиці Швайцарії, а амбасадором заіменований Семен Радієв, бувший болгарський амбасадор в Румунії.

Швайцарія, здаєть ся, є одинокою державою, в якій є дипльоматичний представитель князівства Ліхтенштайн. Є ним австрійсько-угорський амбасадор, якому князівство Ліхтенштайн поручило заступати свої інтереси в Швайцарії.

І репулика Сан Маріно має своє заступництво в дипльоматичнім сьвіті. (Сан Маріно лежить в Італії, недалеко берегів Адрійського моря. Його величина виносить 38 квадратових американських миль. Населене числить 10.655 душ. Міліція складаєть ся з 950 осіб). В Італії удержує вона ґенерального консуля, 8 консулів і одного заступника консуля. В Англії має ґенерального консуля, у Франції правного дипльомата з титулом повірника, а крім того ґенерального консуля і одного консуля. В Голяндії удержує вона ґенерального консуля, а таксамо в Бельгії. В Австрії інтереси Сан Маріна заступають три консулї.

Велике князівство Монако має також велике число дипльоматів і консулів. (Монако занимає простір величини 8 амер. квадратових миль. Населене числить 20.000 душ). Монако має в Америці 3 консулів; в Бельгії 4 консулів; у Франції має одного амбасадора і 11 консулів; має одного ґенерального консуля в Англії; двох ґенеральних консулів у Росії; одного посла на папськім дворі і одного посла у Відни.

Ще многі инші маленькі держави, як Ліберія, Гаіті і т. д., удержують своїх консулів.

Одиноке князівство Ліхтенштайн не хоче виставляти своїх горожан на непотрібні видатки. Через се зі всіх тих маленьких держав найкрасше жити в Ліхтенштайні.

ПОЗІР! ПІТСБУРҐ І ОКОЛИЦЯ!.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

— устроюють —

ЗЛУЧЕНІ ПІТСБУРСЬКІ ТОВАРИСТВА В СУБОТУ, ДНЯ 20. СІЧНЯ 1917 Р.

Початок о годині 6-ій вечер.

Вступ від пари 50 ц., сама женщина 25 ц.

Дохід призначений на будову Українського Народного Дому в Пітсбурґ, Па.

Хто бажає гарно забавити ся, нехай спішить на сю забаву. — За добру забаву ручить — **КОМІТЕТ.** 7

ПОЗІР! НЮАРК, Н. ДЖ. ПОЗІР!

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО СВ. ПЕТРА І ПАВЛА

на долї міста устроює

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, ДНЯ 20. СІЧНЯ 1917 Р.

в гали Плєкайтуса, 103 Джексон Стр., Нюарк, Н. Дж.

ПОЧАТОК О ГОД. 7-ІЙ ВЕЧЕР.

ВСТУП 25 ЦНТ.

На сей наш баль запрошуємо всіх Українців і Українок як місцевих так і з околиці.

За добру забаву ручить — КОМІТЕТ. 7-8

ЙОНҐСТАВН, О.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ БАЛЬ

— устроюють —

ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО КЛЮБУ

у власній гали під ч. 628 Франклін Аве., С. С. Йонґставн, Огайо.

В СУБОТУ, ДНЯ 20. СІЧНЯ 1917 Р.

ПОЧАТОК БАЛЮ ТОЧНО О ГОДИНІ 3. ПОПОЛУДНИ.

На сей баль запрошуємо всіх Українців і Українок з Йонставн і околиці на спільну забаву у своїй хатї.

В своїй хатї своя правда. (Т. Шевченко).

ВЕСЬ ДОХІД ПРИЗНАЧЕНИЙ НА ДІМ УКР. КЛЮБУ.

Вступ для мущин 50 цнт.; женщинам вступ вільний.

За добру забаву ручить — КОМІТЕТ. 6-7

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ВІКСБЕРИ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, подає до відома, що на річнім мітінґу вибрано слідуючих нових урядників: Н. Терефенко, предс.; І. Картшин, заст. предс.; П. Гринчишин, кас.; І. Таньчук, заст. кас.; І. Малищак, секр. фін.; Г. Ґулька, заст. секр. фін.; Н. Ґрундовський, секр. рек.; І. Кавалкевич, заст. секр. рек.; о. В. Сполітакевич і П. Добош, тростіси; С. Шопяк, І. Procь і Н. Малїборський, контрольори; П. Совтис, М. Малїборський і І. Кавалкевич, доглядачі хорих; П. Добош, капітан; Л. Худоба, Д. Кобута і Г. Качмарський, хоружі; П. Ярема, дверник. Мітінги сего року будуть відбувати ся в кожду першу неділю по 15-тім, о 3-тій години пополудни, в гали церковній. — І. Малищак, секр.

ДЖЕНЕТ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 41, подає до відома всім своїм членам, що річний мітінґ відбуде ся в неділю, дня 21. січня с. р., о годині 2-гій пополудни. Буде звіт з цілорічної діяльности урядників і вибір нового уряду. Неявивший ся член заплатить 50 цнт., а урядник $1.00 кари. — М. Ропицький, предс.; Т. Гліна, секр.

НЮ КЕНСІНГТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 296, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеть ся в неділю, дня 21. січня с. р., о 2-гій години пополудни. Всї члени повинні явити ся, бо є до полагодженя важні справи. Довгуючі члени, як не сплатять своїх належностий, будуть суспендовані. Просить ся привести на сей мітінґ нових членів, бо вже тілько той місяць будуть мати нагоду вступити до У. Н. Союза за половину вступного. Старайте ся придбати як найбільше членів, най буде доказ ворогам, що наше Братство не розпадасть ся, як вони кажуть, але противно — зростає тепер в силу. — І. Тимочко, предс.; Г. Волошинович, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св. Георгія, від. 239, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеть ся в неділю, дня 21. січня с. р., о годині 2.30 пополудни в гали У. А. Горожан під ч. 822 Н. Франклін Стр. Обовязком кождого члена бути присутним на тім мітінґу, бо є важні справи до полагодженя. Будеть ся приймати нових членів до Братства і до У. Н. Союза. Памятайте на се, що тепер є найлучша нагода стати членом У. Н. Союза, бо то вже останний місяць, в котрім приймаєть ся за половину вступного, то значить за 1 доляра. Кождий член повинен привести з собою хоч одного нового члена. — Н. Волос, секр.

ДЖАНСТАВН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 300, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбудеть ся в неділю, 21. січня с. р. о 1-шій годині пополудни. На той мітінґ кождий член має явити ся на означений час до галї церковної, бо котрий не прибуде, то заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. Буде справоздане з минувшого року і вибір нових урядників. Будеть ся приймати нових членів за половину вступного. Всї Українцї з Джанстави повинні прийти і записати ся до нашого Братства і до У. Н. Союза. Покажім, що ми, хоч живемо далеко на американській Україні, вміємо цінити своє. Всї як один старайму ся о розвій У. Н. Союза. — Т. Гумен, предс.; А. Годчак, кас.; Я. Ячинич, секр.

САВТ БЕТЛЕГЕМ, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 288, подає до відома, що на річнім мітінґу вибрано слідуючий уряд: І. Маліцький, предс.; І. Мандзій, заст. пр.; І. Семенина, секр.; Р. Остапчук, заст. секр.; Р. Каплун, кас.; Я. Дячун, заст. кас.; А. Ваврищко і П. Воркун, контрольори; П. Банах і С. Когут, доглядачі хорих; Т. Крокош, капітан; А. Ґураль, хорунжий; В. Маличок, дверник. Мітінґи будуть відбувати ся кождої третої неділі по першім, отже найблизший мітінґ відбудеть ся 21. січня с. р., о годині 1.30 пополудни. Обовязком кождого члена явити ся на тім мітінґу, бо є дуже важні справи до полагодженя. Контрольна комісія буде здавати своє справоздане. Котрі члени довгують, нехай вирівнають свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Будеть ся приймати нових членів до Братства і до У. Н. Союза за половину вступного. Українцї і Українки! Приступіть до нашої дорогої орґанізації, котра вже неодній вдові і сироті втерла очи. Дорогі Братя і Сестри! Не жалуйте часу, тілько прийдіть і впишіть ся, бо сей місяць є за половину вступного, отже користайте з сеї нагоди, бо хто знає, чи дочекаємо такої хвилї як та. — І. Маліцький, предс.; Р. Каплун, кас.; І. Семенина, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. Рождества Пресв. Богородиці, від. 259, буде мати свій місячний мітінґ в неділю дня 21. січня с. р., о годині 2.30 пополудни, в гали парохіяльного дому. Кождий член є обовязаний явити ся на тім мітінґу. Рівночасно подасть ся до відома, що до нового уряду зістали вибрані: Т. Яремцьо, предс.; І. Мушинський, заст. предс.; Д. Гнатьо, секр. фін.; С. Купчак, секр. рек.; Е. Скородинський, кас.; В. Горинець, заст. кас.; Я. Ярема, П. Щербатий і С. Проць, контрольори; О. Баляс, А. Купець і Ѳ. Ґула, доглядачі хорих; В. Ґула, хорунжий; Т. Пелех, капітан; Н. Шкварла, дверник; С. Матерняк, заст. дверника. — Д. Гнатьо, секр.

АКРОН, О. Повідомлясть ся всїх членів Братства Сошествія св. Духа, від. 295, що 17. грудня м. р. вибрано отсей новий уряд: Я. Цмайло-Кульчицький, предс.; М. Г. Лесняк, заст. предс.; П. Баранецький, кас.; П. Славич, заст. кас.; Р. Гайовий, секр.; М. Даньків, заст. секр.; І. Когут і І. Іваніцький, опікуни хорих; П. Борсук і М. Грабовський, контрольори; М. Хребор, дверник. Звичайний мітінґ відбудеть ся дня 21. січня о годині 2.30 пополудни. Всї члени мусять безуслівно явити ся. Будеть ся приймати нових членів за половину вступного до Братства і до У. Н. Союза. — Р. Гайовий, секр.

НА СКРОВАВЛЕНІМ ПОЛИ.

(З щоденника ополченця).

Моздір.

Він стояв на стійці в однім невеличкім лїску, яких повно бачило ся на тім клаптику землї, на який його кинула невмолима війна. Він нїколи ще не бачив моздіра і тому дрож пробігла поза його спину, коли тепер побачив перед собою сю величезну потвору, що підіймала під небо своє страшне гирло.

Отся сотки тон важка, величезна потвора, неначе малесенька дитина повинувала ся руці одного-однісенького канонїра, що одним потисненем пальця відчиняв замок, через який двох жовнїрів вкладало у середину величезний, сїрий гранат. А опісля дуло знова поволи піднїло ся в гору, а його чорне гирло дивило ся грізно у хмари.

І заки він еностеріг ся, залунала команда: „Пали" і страшний гук затряс землею і небом.

З чорного гирла стрілив довгий, кроваво-червоний язик. Почув ся рев, неначе розриваних силою пороху скель, декольний давенькіт, неначе бючих об себе і падаючих у бездонну прірву штаб зелїза, тріск, неначе ломаних столїтних дубів. Здавало ся, що наразі валить ся до долу вежа, побудована з каміня, зелїза і дерева. Понад великаном здіймила ся филя куряви і вир пірваного з землї сухого листя, а куля, летячи в воздухах, заіржала дико, неколько...

Село.

Закіп, яким ми підходили до передних становищ, здавав ся не мати кінця. Попоред мене йшов офіцир, який ту дорогу вже сотки разів переходив. І тепер він йшов скоро, минав численні закрути і не звертав на нїщо уваги.

Понад нашими головами потихесеньки срібним голосочком безнастанно щось жужчало. Се були кулї з ворожих карабінів.

Нараз я пізнав, що ми переходимо через село. Се був потрясаючий вид, що представляв ся з отсього рова. З давних огородів і садів остали ся лиш тут і там поодинокі, в половині поперемолювані пітовбурі дерев. Улицї села завмерли. Земля порита і поорана гранатами. Одна смерть довкола. Тільки воздух ще живий і він що хвилини йойкає і плаче, заводить з болю, як його роздирають переліта ючі кулї. Нїхто не має відваги показати голову зпоза рова. Нїхто не смиє поважити ся витягнути рами по овоч, що дозрів і перезрів на одинокій оставший гилячці поломаного пітовбура. Нїхто не посьміє витягнути з пів-засипаної криницї ведро з водою. День і нїч у тім селї царює сама смерть.

І коли в тім селї поновно станути піяти кури і забрешуть чуйні собаки?

Коли в дверях тої хати, з якої остала ся тільки одна стїна, появить ся рожева дївчина і засьміє ся до переходячого улицею любчика?

Коли сеє понуре місце стане поновно живим селом?

Почтовий голуб.

Одного дня пополудни приніс жовнїр застріленого почтового голуба. І коли ми всї пильно приглядали ся сїй птицї, на якої сталево-сїрих крилах лягла блїда червоність крови, офіцир старанно переглядав перо за пером, аби видрвати малесенький лист, який звичайно дають тим крилатим післанцям до перенесеня.

На легких крилах, випущений з своєї клїтки, він підняв ся в гору і відразу своїм інстинктом найшов дорогу. Несьвідомо ніс він на своїх крилах вістку шпигунства. Скоро летів понад лїси і поля, села і міста, не зважаючи на нїщо, послушний тільки сїй таємній, інстинктовій силї, що казала йому дістати ся назад у свою попередну вітчину. І несьвідомо на своїх крилах ніс вість, призначену для ворога, яка могла спричинити соткам і тисячам людий страшні калїцтва і смерть.

І тепер сей несьвідомий післанець з закровавленими крилами лежав на столї полкової канцелярії...

Мала, невинна жертва кровавої війни.

Собаки.

Се було коло півночи. Огонь ворожої артилєрії перейшов у правдивий гураган бурі. Тріскаючі гранати безнастанно ревіли, неначе розривані на куски, голодні льви.

Я не міг заснути і тому вийшов з села на чисте поле і став дивити ся на тисячі запалюючих ся огників на виднокрузї. То тут то там безнастанно підскакували, запалювали ся і гасли маленькі огники. Здавало ся, неначе якісь великани поміж чорним небом і ще чорнійшою землею стали бавити ся запаленими смолоскипами. А до того замісць музики пригравало їм вите соток голодних зьвірів. В селї, з якого я вийшов, трясли ся стїни і дзвонили вікна. А тут, де я тепер стою, під моїми ногами тряєла ся земля неначе під ударами землетрясеня.

Рев ставав з кождою секундою голоснїйший, а на мою душу наляг не важкий страх перед небезпекою: але дика боязнь сотворіня перед чимсь невідомим. Чи се можливо, — питав я сам себе — що людина може сього слухати, щоб не закаменїти від холодного перестраху? Чи се можливо, щоби були такі люди, які серед того пекольного реву, коли сьвіти валять ся і надуть на землю цїлі зорі, могли видержати там, в середині, під тонкою верствою насипаного піску і не попасти в божевілє? І остаточно, чи се є можливе, щоб та страшна хуртовина огню і олова могла бути дїлом людських рук?

І я не міг найти відповіди на всї ті питаня моєї душі.

В селї, з якого я вийшов, нараз почала скавуліти пробуджена зі сну собака. Голос сумно розходив ся по ночи. Довгими, болючими тонами біг полем. Се був плач нерозумної німини, що жалібним голосом висказувала свій перестрах.

І нїщо в сїй війнї не потрясло більше моєю людською душею, як се вите собаки серед темної ночи.

Два лїси.

Се було на вартовім становищи.

„Я тепер покажу вам два лїси" — сказав до мене оберлайтнант і осторожно став накручувати дальновид.

Голим оком можна було бачити перед нашими передними становищами сїрі зариси двох лїсків, що самітно стояли серед чистого поля. Вони за послїдних кілька тижнів були видовищем найстрашнїйших битв.

А тепер став я дивити ся на них крізь дальновид. При кінци одного поля, відграниченого від лїску безчисленними ровами, можна було бачити масу поломаних, пошарпаних і пірваних деревних корон. Се вже не був лїс, се не були дерева, але се була одна величезна копиця повідчімхуваних і повалених гиляк і дерев. Нїодно дерево не було цїле і не стояло на своїм місци.

Та ще неприві тнїйший був вид другого лїса. Коли я на нього звернув дальновид, побачив один ряд голих деревних магітів. Жалїсно сторчали у небо пітовбурі, з поломаними кінцями, без одніськеньої гилячки. В цїлім лїсї було видно тільки три пітовбурі, що мали по одній гилячці, які, неначе покалїчені ромена, витягали ся в бік. Ті дерева виглядали неначе три шибеницї. Мене морозило і прийшла на гадку казка про величезного, якого напало божевілє всї шибеницї. І він йшов лїсом, виривав з корінєм дуби, а гилї обчімхував з гиля. Аж нїчого не остало ся з цїлого лїса, тільки жменька жалїсних, голих пітовбурів.

Я відступив від дальновида. Не стало в мене сили дивити ся довше на ті два лїски.

Як страшно мусить бути в тім лїсї, коли вихор стане вити поміж пустими пнями. Тодї певно в тїй копици підносить ся стогін і зойк тих, що впали мертві до долу. Сей стогін мусить бути такий страшний, що від нього біле волосє на голові. Се сама природа жалує ся і плаче. Се стогнуть поля і лїси, напоєні у щерть червоною кровю...

ПІДВОДНІ ЛОДКИ БЕЗ ПЕРІСКОПІВ.

Нїмецькі підводні лодки не мають уже періскопів, то є приладів, при помочи котрих залога лодки, занурена під водою, може видїти всьо, що дїсть ся над водою. Кількох знавців маринарки ствердили, що нїмецькі підводні лодки випускають торпеду не лише не виринаючи з глубинї води, але і без міреня в корабель через періскоп. Тепер пізнають моряки, чи корабель знищила торпеда, лише по експльозії підводної міни, як рівнож по частинах бронзу, з якого є зроблена поверхня торпеди, які часто находять ся в ратункових човнах або на покладї корабля.

Нові безперіскопові підводні човни мають по боках з переду і з гори спеціяльні сталеві прилади в роді сталевих кружків, котрі винайшли нїмецькі інжинири, получені телефоном зі становищем команданта в нутрі підводної лодки. При помочи сього приладу командант докладно чує, в котрій сторонї находить ся корабель. Коли пруба корабля, який має впасти жертвою, вкручує ся у воду, то видає ударения і спричинює підводні филї, котрі доходять до приладу підводного судна.

Коли командант чує лоскіт лише в однім приладї, то корабель находить ся на вскіс від судна. Коли оба прилади видають рівний голос, то се означає, що корабель плине рівнобіжно до підводної лодки і тодї вистарчить випустити торпеду в простім напрямі до бігу підводного судна, щоби влучити корабель. Коли голос доходить до приладу уміщеного на самім переді, а не доходить до приладів уміщених по боках судна, то означає, що підводна лодка стоїть своїм передом проти корабля, а тодї стрілять ся з рури торпедової, уміщеної на переді.

ОГИДНИЙ ЗВИЧАЙ.

Один чужинець, котрий кілька місяцїв тому відвідав Кутієн в Китаю, довідав ся, що в тім містї в часї його прибутя було 16 тисяч трумн понад землею. Декотрі з сих осоружних памяток можна було бачити в шопах або валяючи ся домах, а декотрі, просто виложені на вільнім воздусї, враз дощ і пражило сонце. Там панує звичай не ховати тїла через богато лїт по смерти.

Один місіонар розказує, що його покликали раз Китайці, аби він відправив похорон. Один чоловік хоронив трох членів своєї родини: свою бабку, що померла тому 50 лїт, свого старшого брата, що помер тому 20 лїт, та свою жінку, що вмерла тому — лише 3 роки. Казали йому, що так звичайно і таньше і вигіднїйше. А до того мерцї мають чекати, поки ворожка не найде щасливого місця на гріб.

В Кутієн нема цвинтарів, але кождий горб є вкритий гробами.

Треба однак віддати справедливість і додати, що трумни є зроблені з дуже сильного дерева, щільно забиті цементом і сїм разів політеровані.

Кілька тижнів тому назад начальникови місто прийшла дивна гадка до голови. Він видав наказ, що сї 16 тисяч трумн в містї мають бути поховані до місяця, а хто не послухає і не спряче своїх кревних під землю, заплатить високу кару. На означений час яких 90 на 100 трумн були поховані. Лиш подумати собі: сотки похоронів відбували ся що дня. Китайцї послухали розказу. Так вони ще раз доказали ту черту китайського народного характеру: послушенство законови. Як Китайцї переконані, що якесь дїло треба конче зробити, вони не гають ся і кажуть: „мо гок" (нїчого не порадиш!) — і роблять.